

Mladen Parlov

ŽALOSTI I RADOSTI NAVJESTITELJA RADOSNE VIJESTI

Izv. prof. dr. sc. Mladen PARLOV
Katolički bogoslovni fakultet u Splitu

Izvorni znanstveni rad

UDK: 159.942 :[248.13[241.4+241.513]+[232+232.931]+[265.4:260.2]] [0.000.254+.009.2]262.131"Evangelii gaudium"

Primljeno: 2. ožujka 2015.

U članku autor izlaže temu iz naslova u dva dijela. U prvom progovara o svećeničkoj egzistencijalnoj žalosti koja se rađa iz usvajanja nekih od značajki koje obilježavaju suvremeno društvo. Autor upozorava na opasnost od pretjerane sekularizacije koju, slijedeći papu Franju, naziva „duhovnom svjetovnošću“, potom kao izvore svećeničke egzistencijalne žalosti kratko izlaže opasnosti od pretjeranog individualizma, pastoralne tromosti, pesimizma i ovisnosti. U drugome dijelu članka autor, na opširniji način, progovara o razlozima svećeničke radosti. Polazi od tvrdnje kako je svećenik, kao onaj kome je povjereno naviještanje Radosne vijesti, ujedno i službenik radosti. Potom razloge svećeničke radosti prepoznaje u onima koje proizlaze iz sakramenta krštenja, a to znači kako je svećenik, kao i svaki drugi kršćanin, pozvan biti dionikom Kristove radosti, ukoliko je naslovnik objave Oca koju Krist donosi. Potom ukazuje i na radost koja je svećeniku vlastita, a proizlazi iz primanja sakramenta svetoga reda po kojemu je suobličen Kristu, Glavi i Pastiru Crkve. Svećenik je, ređenjem, postao dionikom svećeničkog bratstva (prezbiterija), što autor također prepoznaje kao daljnji razlog svećeničke radosti. U zadnjem dijelu članka autor istražuje odnos između svećenika i BD Marije te ustvrđuje kako svećenik, i s naslova svetoga reda, može na Mariju gledati kao na svoju Majku, na Majku svećenika te u svome pastoralnom poslanju računati na njezinu zaštitu i pomoć, što onda postaje novim razlogom njegove radosti.

Ključne riječi: žalosti, radost, Kristova radost, kršćanska radost, prezbiterij, Marija.

* * *

Uvod

Sakramentom svetoga reda suobličen Kristu, Velikom svećeniku, Glavi i Pastiru Crkve, ministerijalni se svećenik nalazi u jedinstvenom odnosu s poslanjem koje Krist povjerava Crkvi, a preko Crkve i njezinim posvećenim službenicima. Svećenik je ponajprije sluga Riječi, službenik Radosne vijesti koju mu Krist, preko Crkve, povjerava. U ovom će članku biti govora o žalostima i radostima navjestitelja Radosne vijesti. U prvome dijelu članka istražuju se razlozi svećeničke žalosti koja se detektira u duhovnoj svjetovnosti, u pretjeranom individualizmu, pastoralnoj tromosti, pesimizmu te ovisnosti. U drugome dijelu članka bit će izložene radosti navjestitelja Radosne vijesti, tj. bit će govora o svećeničkoj radosti kao sudioništvu u Kristovoj i kršćanskoj radosti. Na toj radosti svećenik sudjeluje u snazi sakramenta krštenja. No svećenička radost svoje utemeljenje pronalazi i u sakramentu svetoga reda. Stoga će se, u nastavku drugoga dijela članka, govoriti o svećeničkoj radosti zvanja i poslanja, potom o radosti koja izvire iz svećeničkog bratstva (prezbiterija) te, napokon, o radosti koja se rađa iz sinovskog odnosa prema Majci Mariji.

1. Žalosti navjestitelja Radosne vijesti

I za svećenika vrijedi ono što su brojni duhovni učitelji rekli općenito za kršćane, naime kako kršćani imaju tisuću razloga za radost, a samo jedan za žalost. Taj je jedan vlastiti grijeh. U ovome dijelu izlaganja ne želimo govoriti o specifično svećeničkim grijesima, a ima ih, ni o „pastoralnim žalostima“ koje je iskusio gotovo svaki svećenik, doživjevši kako njegova pastirska skrb i ljubav prema povjerenom puku ostaju bez ploda dubljeg i zauzetijeg kršćanskoga življenja njegovih vjernika. Mnogi je svećenik, primjerice, doživio kako brojni mladi, koje je godinama katehizirao i pastorizirao, okreću leđa vjeri, Crkvi i Kristu ili kako se raspadaju brojne kršćanske obitelji i u njegovoj župnoj zajednici. Želimo tek kratko ukazati na određene značajke suvremenog mentaliteta koje mogu ugroziti svećenika kako u njegovu identitetu tako i u njegovu poslanju, a samim time postati uzrokom njegove egzistencijalne žalosti.

1.1. *Žalost duhovne svjetovnosti*

U suvremenoj zapadnoj misli, ne samo filozofskoj nego i životnoj, koja oblikuje suvremeno svjetovno društvo, Bog ne samo da pada u zaborav nego se čini da je njegova negacija nužna za afirmaciju samoga čovjeka. Čini se da je suvremeni čovjek žrtva strašne dvojbe: ili Bog ili čovjek. Izabirući sebe, odbacuje se Boga, a time ne preostaje drugo doli tumačiti vlastiti život samo u svjetlu razuma. Život ostaje zagonetka kojoj nedostaje ključ razumijevanja. Između Boga i čovjeka kulturalno se uspostavio odnos neprijateljstva, isključivosti, ravnodušnosti, otuđenosti. Drugim riječima, Bog nema ništa sa životom ni sa životnim odlukama. Na taj način suvremeni zapadni čovjek ostaje bez transcendencije.

Svećenik je dio tog suvremenog sekularnog društva; i on živi u svijetu, premda ne bi smio biti od svijeta.¹ No nije lako ne biti dijete svoga vremena. Svećenik je u trajnoj kušnji, umjesto kriterijima evanđelja i vjere, sebe i svijet u kojemu živi vrednovati kriterijima ovoga svijeta; kriterijima koji su često posve oprečni onima Isusa Krista. Tako se lako može pasti u napast da se vlastita društvena pozicija vrednuje u kategorijama društvene (i političke) moći i utjecaja, novca, veza i vezica. Sve nabrojeno može časovito zadovoljiti svećeničku ljudsku potrebu za priznanjem, važnošću, utjecajem, no u nutрини ostaje i ostat će prazan i suh. Drugim riječima, svjetovni svećenik, tj. svećenik u pastoralu u opasnosti je od življenja duhovne svjetovnosti koja se sastoji „u traženju ne Gospodinove slave, nego slave ljudske i osobne dobrobiti“.² Duhovna se svjetovnost temelji na dvama međusobno povezanim stupovima: prvi je vlastita subjektivna vjera (privlačnost gnosticizma), a drugi je prometejski neopelagijanizam (tj. autoreferencijalnost). Takva duhovna svjetovnost, umjesto da naviješta Radosnu vijest, analizira i klasificira, umjesto da olakšava pristup milosti, troši se na nadzor i provjeru. Ni u jednom ni u drugom slučaju ne pokazuje se stvarno zanimanje za Isusa i za druge. Naravno da takvi iskrivljeni oblici življenja kršćanstva

1 Papa Franjo piše kako smo „kao djeca svoga doba, svi na neki način pod utjecajem današnje globalizirane kulture koja, dok nam pruža vrednote i nove mogućnosti, može i ograničavati, uvjetovati pa čak i naškoditi“ (*Evanđelii gaudium – Radost evanđelja*, KS, Zagreb, 2014., 77).

2 *Evanđelii gaudium*, 93.

ne mogu donijeti ploda.³ Posvjetovnjačeni svećenici lako zaborave veliku duhovnu istinu: naime, istinu kako Bog ima stotinu imena, ali nijedno nije uspjeh.

1.2 Žalost pretjeranog individualizma

Suvremeni zapadni čovjek, kojeg oblikuje sekularno društvo, nije samo bez transcendencije, on je i bez drugoga, bez bližnjega. U ozračju prenaplaćena individualizma i vlastitih prava, za drugoga nema mjesta. Suvremeni je čovjek vječno dijete u borbi za vlastita prava, a to su prava na ugodu, na zadovoljenje često i najnižih poriva. Lice suvremenog čovjeka lice je čovjeka bez projekta, bez zvanja, bez prošlosti i budućnosti, čovjeka koji odbija svako nepotrebno iščekivanje unutar kulture neposrednoga.⁴ On je nesposoban promišljati i planirati dugoročno, a još manje na temelju duhovnih vrijednosti koje nadilaze samu povijest. On je čovjek bez povijesti. Važna je jedino sadašnjost i u njoj onaj trenutak koji donosi uzbudjenje, zadovoljenje, iskustvo, adrenalin. Na mjesto starih stupaju novoproglašene vrijednosti: sloboda, kreativnost, ljubav prema svim oblicima života, oslobođenje čovjeka (još više žene), želja za izgradnjom boljega svijeta i sl. To su nosive ideje gotovo svih antropologija koje je iznjedrila suvremena zapadna kultura. No istodobno, one su neostvarive unutar tih istih antropologija jer je u krizi razum koji bi im trebao dati sadržaj te ih ostvariti. Ovo je vrijeme slaba razuma. Ako je u krizi razum, nisu osjetila, a upravo jezik zadovoljenja osjetila govori o dubokoj krizi čovjeka, koji ne poznaje dubine vlastitog otajstva te je iz sjećanja izgubio vlastiti cilj. Jedine sigurnosti koje vrijede u svjetlu ovoga jezika jesu one koje nudi sadašnjost. Sve ostalo pada u nesigurnost prošlosti ili budućnosti koji nisu kadri priopćiti značenjske poruke čovjeku našega vremena. U tom se kultu sadašnjega čudnima i zabranjenima čine vrijednosti poput strplji-

3 Usp. *Evangelii gaudium*, 93-94. Papa Franjo takvu duhovnost naziva „mračnom svjetovnošću“ koja želi osvojiti prostor Crkve. Kod nekih se očituje kao razmetljiva briga za bogoštovlje, za učenje i ugled Crkve, ali nedostaje istinska briga za življenje evanđelja. Kod drugih se duhovna svjetovnost očituje u očaranosti društvenim postignućima ili slavohlepnosti i težnji za prvim mjestima tako da neki više vole biti generali poraženih vojski nego jednostavni vojnici koji se još uvijek bore (*Evangelii gaudium*, 95-96).

4 Usp. Papinsko djelo za crkvena zvanja, *Nova zvanja za novu Europu*, KS, Zagreb, 2010.

vosti, poniznosti, spremnosti na žrtvu, moralna disciplina, nutarnja sabranost, molitva itd.⁵

Kao dijete svoga vremena i svećenik je u napasti pretvoriti se u individualca koji brine brigu jedino o sadašnjem trenutku, o vlastitom slobodnom vremenu, izlascima, novim uređajima, jednom riječju, o vlastitim pravima.⁶ Kod svećenikâ s izraženom težnjom individualizmu javlja se želja da pod svaku cijenu budu samostalni, bez kontrole, pritiska, projekta i zadatka. Njima je najvažnija sloboda, premda nisu u stanju odgovoriti na pitanje što je sloboda te čemu služi. Ako svećenik s takvim sklonostima na vrijeme ne zaokrene smjer svoga svećeničkog putovanja, često se pretvori u „privatnog poduzetnika“ koji možda čak i uspješno radi na nekakvim projektima materijalne izgradnje ili obnove župnih objekata, ali postaje nesposoban izgrađivati povjerenu mu zajednicu kao Božju obitelj, kao zajednicu povezanu i sjedinjenu vezama Duha. Jednostavno, on to nije u stanju učiniti jer Bog-zajedništvo ljubavi blagoslivlja zajedništvo i sve ono što ga gradi i što njemu vodi. Svećenici individualci vrlo brzo dođu do toga da dijele svoj pastoralni rad od vlastitog „privatnog života“. Oni žele imati „uredovno vrijeme“; njihovi su mobiteli nedostupni jer moraju imati „vremena za sebe“ itd. Ako se pak prvenstveno traže vlastita prava i zadovoljenje vlastitih potreba, naravno da će pastoralno djelovanje biti bez oduševljenja, bez žara, bez radosti. Papa Franjo s pravom upozorava: „Ako budemo dijelili posao od privatnog života, sve postaje sivo i neprestano ćemo tražiti priznanja ili braniti vlastite potrebe.“⁷ Naglašeni individualizam pogodno je tlo za razvijanje kleričke zavisti jer se drugog svećenika ne percipira kao subrata nego kao konkurenta i prijetnju.

5 Enrico MASSERONI, *Vocazione e vocazioni. Tra segni dei tempi e profezia*, Piemme, Casale Monferrato, 1999., str. 18-27.

6 Papa Franjo veli kako se kod mnogih pastoralnih djelatnika može zamijetiti „pretjerani individualizam, kriza identiteta i opadanje gorljivosti. To su tri zla koja se hrane jedno drugim“ (*Evangelii gaudium*, 78).

7 *Evangelii gaudium*, 273. Papa također kritizira svećenike zaokupljene vlastitim slobodnim vremenom: „To se često može očitovati u tome da osobe osjećaju neodoljivu potrebu da sačuvaju svoje prostore slobode, kao da je evangelizacijska zadaća opasan otvor, a ne radostan odgovor na ljubav Boga koji nas okuplja na misijsko poslanje: čini nas potpunima i plodonosnim. Neki se odupiru tome da se potpuno posvete poslanju i lako upadaju u stanje mrtvila i lijenosti“ (*Evangelii gaudium*, 81).

1.3. *Žalost pesimizma, pastoralne tromosti i ovisnosti*

Kao posljedica dviju spomenutih svećeničkih „žalosti“ javlja se i treća, naime gubitak evanđeoske slobode življenja i djelovanja, a često je povezana s pastoralnom tromošću (lijenošću) te pesimiističnim pogledom na život. Papa Franjo upozorava na opasnost od pastoralnog djelovanja koje ne izvire iz duhovnosti. Bez duhovnosti rad postaje umor, a pastoralni djelatnik postaje napet i trajno nezadovoljan. Spomenuta pastoralna tromost može imati različite uzroke: kod jednih razlog su neostvarivi projekti; kod drugih manjak strpljenja i želja da im sve padne s neba; kod trećih razlog je gubitak stvarnog doticaja s narodom, odnosno depersonalizirani pastoral u kojemu se veća pozornost posvećuje organizaciji i planovima nego osobama. Težnja za neposrednim rezultatima dovodi do toga da pastoralni djelatnici teško podnose bilo kakvo neslaganje, prividni neuspjeh, kritiku i križ.⁸ Pastoralna tromost po sebi dovodi do još većeg problema, a to je stanje Crkve (župne zajednice) u kojem vjera sve više slabi. Razvija se, piše Papa, „psihologija groba, koja malo-pomalo pretvara kršćane u mumije iz muzeja“.⁹ Beznade sve više obuzima srce, slabi apostolski žar te nestaje radost.

Papa Franjo upozorava i na opasnost od sterilnog pesimizma, odnosno osjećaja poraza koji pastoralne djelatnike pretvara u nezadovoljne i razočarane pesimiste namrgođena lica. Takvima ništa ne valja i ne vrijedi. Izgubivši radost poslanja, izgubili su i vjeru da je moguće nešto učiniti i promijeniti.¹⁰ S pesimizmom u glavi te gorčinom u srcu lako se zaboravi kako je Gospodin Isus baš neuspjehom, tj. trpljenjem na križu postigao najveći uspjeh, a to je naše otkupljenje.

Poznata izreka, tako draga bl. Alojziju Stepincu, veli da onaj tko se Boga boji, ne boji se nikoga i ničega drugoga; i obrnuto: tko se Boga ne boji, tko je izgubio krepost i dar straha Božjega, boji se svega drugoga. Bez oslonca na Boga, bez duboke radosti u sebi svećenici su, presekularizirani i preindividualizirani, izloženi veli-

⁸ *Evangelii gaudium*, 81-82.

⁹ *Evangelii gaudium*, 83.

¹⁰ *Evangelii gaudium*, 84-85. Papa zaključuje kako je „zao duh poraza brat napasti da se prije vremena odvaja žito od kukolja, što je plod tjeskobnog i egocentričnog nepovjerenja“ (*Isto*, 85).

koj kušnji da se oslone na „nešto“ ili na „nekoga“. To nešto može biti, i najčešće jest, stjecanje i gomilanje novca, koje svećeniku daje osjećaj moći i važnosti. Može biti, nažalost, okretanje alkoholu pa čak i težim oblicima ovisnosti. Netko će u traženju oslonca potražiti „nekoga drugoga“, bilo ženu ili muškarca, pružajući tako primjer sablazni vjernicima. Svećenikova ovisnost bilo o osobama bilo o stvarima (automobili, tehnička pomagala, knjige, novac itd.) postaje pogubnom i razarajućom. Sveto nas pismo uči da se razlika između idolatrije i istinskoga klanjanja Bogu sastoji u činjenici da idolatrija personificira i objektivizira ljudsku volju nasuprot vrhunarnoj, transcendentnoj i suverenoj volji Božjoj. U vlastitim se idolima čovjek u biti klanja sam sebi, djelu svojih ruku, svojoj ideji i misli, svojoj akademskoj tituli. Radi se o prastarom, početnom pokušaju čovjeka da zauzme mjesto Boga, da bude kao Bog, da vlastitim snagama i sposobnostima osmisli, izgradi i ostvari svoj život. Oblikovan sekularnim pogledom na sebe i svijet, svećenik će ponajprije vrednovati vidljivi element tuđega i vlastitoga pastoralnog djelovanja. Vidljivo postaje primarno. Dio tog vidljivoga čini i njegov automobil, njegov mobitel, njegov laptop i tablet itd. Preko tih stvari (može biti i ideja ili kakav projekt), kojima svećenik počinje služiti, raste i jača njegov „ego“ – egoizam: svećenik postaje svoj bog; počinje se klanjati samome sebi. Narcisoidni kult samih sebe otkriva ljudsku sposobnost da unište sami sebe, i to preko uvjerenja da mogu uzeti u ruke vlastitu sudbinu. Oni koji su narcisoidno opsesivni u „traženju samih sebe“ odveć olako napuštaju druge, tj. olako gaze po drugima i preko drugih.¹¹

2. Radosti navjestitelja Radosne vijesti

Papa Benedikt XVI. u apostolskoj pobudnici *Verbum Domini* piše kako je „dar i bitna zadaća Crkve priopćavati radost koja dolazi iz susreta s Osobom Krista, Riječi Božje prisutne među nama... Ne postoji“, *nastavlja Sveti Otac*, „veći prioritet od ovoga: iznova otvoriti današnjem čovjeku put k Bogu, Bogu koji govori i priopćava

¹¹ Usp. Mladen PARLOV, *Čovjek Božji. Razmišljanja o svećeništvu*, Verbum, Split, 2002., str. 151-153.

svoju ljubav kako bismo imali život u izobilju (usp. Iv 10, 10).¹² Drugim riječima, najžurnija zadaća današnje Crkve jest znati najaviti nepatvoreno evanđelje, Radosnu vijest, onu koja joj dolazi od Isusa Krista, Glave i Pastira, koji je sam u sebi i po sebi Radosna vijest za nas. Njemu, Velikom svećeniku i Pastiru naših duša ministrijalni je svećenik suobličen sakramentom svetoga reda kako bi ga uprisutnio u svoje vrijeme i prostor; najprije vlastitim životom, a potom i navještajem. Postavši ređenjem službenik Isusa Krista, tj. službenik Riječi, svećenik je samim time postao i službenik radosti. Ili, još bolje, postao je radostan službenik Radosne vijesti, u službi radosti onih koji su mu povjereni.¹³

2.1. Svećenici – dionici Kristove i kršćanske radosti

U svakom čovjeku postoji duboka težnja za srećom. Radost je u biti izričaj stanja sreće u užem smislu, a javlja se, prema Tomi Akvinskome, kad netko, na razini svojih viših moći, nađe zadovoljenje u posjedovanju spoznatoga i ljubljenog dobra.¹⁴ U biti, radost je uvijek povezana s našom ljudskom naravi koja je otvorena susretu, drugome, Bogu i čovjeku. Tko je radostan, na neki način, često i nesvjesno, priopćava svoju radost drugima.¹⁵ Radost se, tvrdi papa Pavao VI. u apostolskoj pobudnici o kršćanskoj radosti, javlja kad se netko nađe u suglasju s prirodom, a nadasve u susretu, dioništvu,

12 BENEDIKT XVI., *Postsinodalna pobudnica Verbum Domini – Riječ Gospodnja*, KS, Zagreb, 2011., 2. Pobudnici je posvećen i zanimljiv zbornik komentara: *Commento alla Verbum Domini*, a cura di Carmen APARICIO VALLS – Salvador PIÉ-NINOT, Gregoriana Biblical Press, Roma, 2011.

13 Papa Pavao VI., u apostolskoj pobudnici *Gaudete in Domino*, veli: „Narod Božji ne može ići naprijed bez vodstva. To su pastiri, teolozi, učitelji duha, svećenici i oni koji s njima surađuju u animaciji kršćanskih zajednica. Njihovo je poslanje pomoći braći da se zapute putovima evanđeoske radosti“ (*Gaudete in Domino*, u: *Enchiridion Vaticanum*, Edizioni Dehoniane, Bologna, 2000., 1290). Ovu je pobudnicu papa Pavao VI. objavio 1975. Iste je godine prevedena i objavljena u nizu *Dokumenti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb. No kako u Splitu nemamo to izdanje, služim se službenim vatikanskim izdanjem. Papina je pobudnica izazivala određenu pozornost i teološke komentare. Navedimo neke: Jean GALOT, „Gioia per il nostro tempo“, u: *La civiltà cattolica*, 126 (1975.) 3, str. 24-34; Aldino CAZZAGO, „La gioia di Cristo e del cristiano“, u: *Communio* (1998.) 160-161, str. 56-63; Paul POUPARD, *O Cristo, tu ci sei necessario. Meditazioni con Paolo VI*, Edizioni Paoline, Milano, 2001.

14 *Summa Theologiae I-II*, q. 31. a. 3.

15 O psihološkim vidovima kršćanske radosti vidi izvrsnu knjigu: Amedeo CENCINI, *La gioia. Sale della vita cristiana*, Edizioni San Paolo, Milano, 2009.

zajedništvu s drugima. Ako to vrijedi za običnu ljudsku radost, još više vrijedi za onoga tko se susretne s Bogom, tj. onoga tko spozna Boga kao svoje najveće dobro te se u ljubavi sjedini s njime.¹⁶ Kršćanska se radost ne može poistovjetiti s običnom ljudskom radošću koja je prolazna te se svodi na psihološko stanje. Radost je, kako piše sv. Pavao, plod Duha (usp. Gal 5, 22) te je jedno od temeljnih obilježja kraljevstva Božjega (usp. Rim 14, 17). Dakle, nije posrijedi kratkotrajno oduševljenje što ga Riječ budi, a patnja razara, nego je riječ o duhovnoj stvarnosti. Kršćanska se radost rađa iz vjere, jedan je od plodova Duha Svetoga te je dio kršćanskoga nutarnjega nadnaravnog organizma.¹⁷ U konačnici, samo Bog može biti izvorom kršćanske radosti „jer je u sebi zajednica vječne ljubavi, on je beskrajna radost koja nije zatvorena u samu sebe, već se širi i zahvaća one koje on ljubi i koji njega ljube“.¹⁸ Bog nam svoju ljubav i svoju radost otkriva i priopćava po svome Sinu. Zato je, kako piše papa Pavao VI., po svojoj biti kršćanska radost „duhovno sudjelovanje na nedokučivoj radosti, istodobno božanskoj i ljudskoj, koja je u srcu Isusa Krista proslavljenoga“.¹⁹

Za vrijeme svoga zemaljskog života Isus je iskusio naše ljudske radosti, no najdublji je izvor njegove radosti sâm Otac nebeski, odnosno njegova se radost rađa iz zajedništva života s Ocem nebeskim, iz one najtješnje i najtajnije povezanosti koja je sâm Duh Sveti. Isus se raduje što se Otac po njemu objavljuje malenima (usp. Lk 10, 22), a on sam daje život za te malene, svoje prijatelje, kako bi im priopćio radost kojoj je izvor Očeva ljubav. Kristova radost je

16 PAVAO VI., *Gaudete in Domino*, 1248.

17 O plodovima Duha Svetoga kao dijelu kršćanskoga nadnaravnog organizma vidi: Jordan AUMANN, *Teologia spirituale*, Edizioni Dehoniane, Roma, 1980., str. 114-117. O radosti kao plodu Duha vidi također: Josip MARČEVIĆ, *Plodovi Duha*, Duh i voda, Jelsa, 1991., str. 29-43.

18 BENEDIKT XVI., *Poruka za XXVII. Svjetski dan mladih – 2012.*, http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/messages/youth/documents/hf_ben-xvi_mes_20120315_youth_hr.html. Papa Benedikt XVI. ističe kako se kršćanska radost rađa iz spoznaje da nas Bog ljubi, i to Bog koji se utjelovio, koji je dao svoj život za nas i pobijedio zlo i smrt (*Isto*). O kršćanskom poimanju Boga kao jedinog izvora radosti (tj. sreće) vidi: Raffaele MAIOLINI, *Davvero essere beati è diverso da essere felici? Per un discorso teologico sulla felicità*, u: *Credere oggi*, 34 (2014) 3, str. 79-88.

19 PAVAO VI., *Gaudete in Domino*, 1255. Papa Franjo u apostolskoj pobudnici *Evangelii gaudium* veli kako je Isus Krist „uvijek mlad i stalni izvor radosti“ (*Evangelii gaudium*, 11) te kako je „njegova poruka izvor radosti: 'To sam vam govorio da moja radost bude u vama i da vaša radost bude potpuna' (Iv 15, 11). Naša se kršćanska radost napaja na vrelu njegova prepunog srca“ (*Evangelii gaudium*, 5).

prisutnost koja ga nikad ne ostavlja samim (usp. Iv 16, 12); ona je i intimno *spoznanje* kojim je ispunjen: „mene poznaje Otac i ja poznajem Oca“ (Iv 10, 15) te je također neprestana i potpuna *razmjena života* između Oca i Sina: „Sve moje tvoje je, i tvoje moje“ (Iv 17, 10). Prisutnost, spoznanje i uzajamnost odnosa ono je najdublje što je Isus živio u odnosu sa svojim Ocem nebeskim. Taj se odnos ne rađa iz prolaznog stanja svijesti nego je, u njegovoj ljudskoj svijesti, odjek one ljubavi koju on kao Bog poznaje odvijeka u krilu Očevu.²⁰ Sigurnost da ga Otac ljubi, piše papa Pavao VI., „neodvojiva je od Isusove svijesti“.²¹ Eto zašto je Isusov život bio prožet potpunom radošću, makar evanđelja o tome ne govore previše. U biti, kad Isus kao čovjek živi ljudske radosti, a o tome bi nam puno mogle reći njegove prispodobе (primjerice, o skrivenom blagu u polju, o dragocjenom biseru, o ženi koja pronalazi izgubljenu drahmu, o izgubljennoj i pronađenoj ovci itd.), one su za njega uvijek znakovi duhovne radosti kraljevstva Očeva. Riječ je o radosti onih koji ulaze u to kraljevstvo koje im Otac nebeski otvara ili se u njega vraćaju i u njemu rade; to je i Očeva radost koji ih radostan prima (usp. prispodoba o milosrdnom Ocu). Isus se nadasve radovao vidjevši kako se njegova riječ prihvaća te donosi ploda, bilo u obliku obraćenja grešnika, u ozdravljenju bolesnika, oslobođenju opsjednutih. Isus je, nama u svemu jednak osim u grijehu (usp. Heb 4, 15), iskusio i ljudske radosti kao dar Božji.²² Ako je s jedne strane imao iskustvo afektivnih i duhovnih radosti kao dara Božjega, s druge je od tih radosti znao učiniti privilegirano sredstvo navještaja radosti koja je vlastita Božjem kraljevstvu. Njegovo se srce najviše radovalo vidjevši kako su osobe spremne promijeniti život, odreći se grijeha te pristupiti njemu, kako bi ih uveo u dublje zajedništvo života sa sobom, a po sebi s Ocem nebeskim.²³ Isus želi uvesti svoje učenike u punu radost, onu radost koju dijeli s Ocem nebeskim, da ljubav kojom ga Otac ljubi

20 Usp. A. CAZZAGO, *nav. dj.*, str. 57-58.

21 PAVAO VI., *Gaudete in Domino*, 1263.

22 Usp. PAVAO VI., *Gaudete in Domino*, 1262.

23 Usp. A. CAZZAGO, *nav. dj.*, str. 59. Papa Benedikt XVI. piše kako „susret s Isusom uvijek donosi veliku duhovnu radost... To je radost susreta s Gospodinom; to znači osjetiti ljubav koja može promijeniti čitav život i donijeti spasenje“ (BENEDIKT XVI., *Poruka za XXVII Svjetski dan mladih* – 2012.).

bude u njima (usp. Iv 17, 26). Papa Benedikt XVI. ističe kako se kršćanska radost sastoji u tome da budemo otvoreni Božjoj ljubavi te da pripadamo Bogu.²⁴

Pristupiti Isusu Kristu znači moći sudjelovati u radosti koja mu je vlastita, znači približiti se izvoru te radosti, a to je otajstvo Trojstva kao otajstvo života, zajedništva, radosti i ljubavi.²⁵ Kad Isus naviješta blizinu kraljevstva Božjega, to nije drugo doli navještaj Božje radosti; radosti Boga koji se raduje nad ljudima i koji s njima želi podijeliti vlastitu radost. Eto zašto bi kršćanski život trebao kipjeti od radosti; radosti koja se rađa iz vjere, iz spoznaje da smo od Boga ljubljeni te da nam je omogućeno Boga ljubiti; radost da smo od Boga spoznati te da ga možemo spoznati, ljubiti ga te mu služiti. Poput ljubavi koja se ne može osvojiti ni zarobiti, tako se i radost može samo na dar primiti.²⁶

Radost koju Isus donosi i dariva nije djelomična, nestalna i prolazna. Isus svojim učenicima obećava i donosi puninu radosti (usp. Iv 17, 13). Ta obećana punina radosti učenicima je darovana izlijevanjem Duha Svetoga. Sam je Duh, u konačnici, „punina radosti“ koju je Isus obećao svojim i koja im je darovana. Tako dolazimo do zaključka kako bi upravo radost trebala biti jedna od temeljenih značajki kršćanskoga duhovnog života. Prisutnost i življenje kršćanske radosti ne znači nužno odsutnost tegoba, protivština i križeva iz kršćanskoga života. Kršćanima je omogućeno upravo na paradoksalan način iskusiti radost čak i usred trpljenja. Zgodno veli papa Pavao VI. kako ovdje dolje „radost Kraljevstva dovedena do ispunjenja ne može izvirati doli iz slavlja povezana s Gospodinovom smrću i uskrsnućem. Paradoks je kršćanskog stanja, koje osobito osvjetljava opće ljudsko stanje, da ni kušnje ni trpljenje nisu uklonjeni iz ovoga

24 BENEDIKT XVI., *Poruka za XXVII Svjetski dan mladih – 2012*. U nastavku *Poruke* Papa naglašava kako je „otkrivanje i čuvanje duhovne radosti plod susreta s Gospodinom, koji traži da ga slijedimo i da donesemo čvrstu odluku da sav život stavimo u njegove ruke... Tražiti radost u Gospodinu, jer radost je plod vjere. To znači svakog dana biti svjestan njegove prisutnosti i prijateljstva: 'Gospodin je blizu' (Fil 4, 5).“

25 A. CAZZAGO piše kako je Pavao VI. sretnom intuicijom mogao napisati kako „Kristova radost predstavlja za vjernika jednu vrst izvornog pristupa 'tajni trojstvenog života'... Tako Isusova radost ima samo jedan izvor: 'neizrecivu ljubav za koju on zna da je ljubljen od Oca'. Njegov mir, njegova vedrina i njegova raspoloživost izviru jedino odatle“ (nav. dj., str. 58).

26 Usp. P. POUPARD, *nav. dj.*, str. 99.

svijeta, nego poprimaju novo značenje u sigurnosti sudjelovanja na otkupljenju koje je Gospodin izvršio te iz sudjelovanja u njegovoj slavi.²⁷

Kršćanska radost, koju svećenici dijele zajedno s drugim vjernicima, nije drugo doli otvorenost daru Duha koji nam je darovan da po njemu živimo i hodimo (usp. Rim 8, 1-17). Očima vjere i svećenici bi trebali znati uvijek iznova posvješćivati temeljne razloge kršćanske radosti: Božju stvarateljsku, ničim zasluženu ljubav; dar Duha Svetoga; dar samoga života s njegovim brojnim malim i velikim radostima kao anticipaciju one konačne vječne radosti; pouzdanje u Providnost; darovanu kršćansku slobodu koja rađa radošću pripadanja Gospodinu.²⁸ Zaključno možemo reći kako kršćanski život ne bi bio potpun ni autentičan kad ne bi imao udjela u samoj Isusovoj radosti te, po njemu, u radosti samoga Boga koji se objavljuje kao ljubav. Kršćanska radost nije plod askeze ni vlastitih duhovnih ili kakvih drugih napora; ona je prije svega dar Božji ljudima, njegovim miljenicima. Svijest o darovanoj radosti trebala bi prožeti život svakog kršćanina, a to još više vrijedi za život svećenika koji je pozvan biti navjestiteljem i širiteljem te radosti.

2.2. *Radost zvanja i poslanja*

Na liniji Drugoga vatikanskog koncila papa Ivan Pavao II. u svojoj će postsinodalnoj pobudnici o ministerijalnom svećenstvu ustvrditi kako svaki kršćanski identitet, pa tako i svećenički, svoje izvorište ima u otajstvu Presvetoga Trojstva koje se objavljuje i samopriopćava ljudima u Isusu Kristu, uspostavljajući u njemu i po Duhu Svetome Crkvu kao prvinu, klicu i početak kraljevstva Božjega. Papa dalje nastavlja: "Svećenik pronalazi punu istinu svojeg identiteta u naravi svoje izvedenosti iz Krista, svoga posebnog sudjelovanja i nastavljanja Njega samoga, vrhovnog i jedinoga svećenika novoga i vječnoga Saveza: svećenik je živa i lako prepoznatljiva slika Krista svećenika. Kristovo svećeništvo, izričaj njegove punine

27 PAVAO VI., *Gaudete in Domino*, 1267.

28 Usp. Amato DAGNINO, *Il cantico di gioia. I motivi biblici della gioia cristiana*, Edizioni Studio Domenicano, Bologna, 1995., str. 12.

‘novosti’ u povijesti spasenja, ustanovljuje jedini izvor i nezamjenjivi uzor jedinstvenoga kršćanskog i, na poseban način, prezbiteriskog svećeništva. Odnos s Kristom je, dakle, prijeko potreban ključ za shvaćanje svećeničke stvarnosti.”²⁹ Papa, u biti, želi reći da su svećenici pozvani produbljivati i nastavljati nazočnost Krista, jedinog i vrhovnog Pastira, u svim vremenima i vjekovima te na svim mjestima. Svećenici su kao neko sakramentalno posadašnjenje Isusa Krista Glave i Pastira u sadašnjem svijetu. Krist djeluje u njima i preko njih. Duh Sveti svećenike, sakramentom svetoga reda, na nov i poseban način suobličava Kristu Glavi i Pastiru Crkve. No svećenički se identitet ne shvaća samo u odnosu svećenika prema Kristu nego i u njegovu odnosu prema Crkvi. Poslanica Hebrejima, govoreći o svećeništvu Isusa Krista, otkriva ujedno i veo s tajne novozavjetnoga svećeništva koje izvire iz Kristova: “Svaki Veliki Svećenik, zaista, od ljudi uzet, za ljude se postavlja u odnosu prema Bogu da prinosi darove i žrtve za grijeh” (Heb 5, 1). Prva stvar koja upada u oči jest da je svećenik *izabran* ili, rečeno na drugačiji način, *pozvan*. Svećenik ne poziva sam sebe niti sam sebi zacrtava put. Njegov identitet i njegovo poslanje rađaju se iz njegova *zvanja*, *poziva*. Druga stvar koju primjećujemo u navedenom odlomku jest svrha toga poziva. Svećenik je uzet, pozvan kako bi bio *postavljen za ljude*. To postavljanje za ljude, za drugoga nije na način jednog učitelja, inženjera, liječnika. Svećenik se postavlja za ljude *u odnosu prema Bogu da prinosi darove i žrtve za grijeh*. Svećenik zapravo postaje mostom između Boga i ljudi, službom riječi i slavljenjem sakramenata.³⁰

Krist naziva svećenike svojim prijateljima te im povjerava udio u svome poslanju. Upravo bi svećenički poziv i poslanje trebali biti izvorom velike radosti za službenike Radosne vijesti. U evanđelju čitamo kako Isus izabire one za koje želi da budu s njime te ih potom šalje liječiti bolesnike, izgoniti đavle te navješćivati Radosnu vijest (usp. Mk 3, 14 sl.). No prva je i temeljna zadaća svećeničkog zvanja „biti s Isusom“, biti mu blizak prijatelj. Po duhovnom zvanju svećeniku je omogućeno „zaviriti“ u sadržaj Kristova srca, tj. biti

29 IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, KS, Zagreb, 1992., 12; usp. LG 5.

30 Usp. M. PARLOV, *Čovjek Božji*, str. 20-21.

dionikom one radosti koju je Isus osjećao kad je obavljao poslanje koje mu je Otac povjerio, a znao je biti radostan i onda kad je, prema ljudskim kriterijima, doživio neuspjeh. U tom pogledu zanimljiv nam je jedan događaj iz evanđelja. Riječ je o jednoj Isusovoj molitvi, tzv. ivanovskom odlomku kod sinoptika, točnije kod Mateja i Luke. Prema Luki, po povratku 72 učenika iz poslanja Isus uskliknu od radosti u Duhu Svetom (usp. Lk 10, 21-22). U istoj zgodi, prema Luki, Isus upozorava učenike da se ne raduju stoga što im se duhovi pokoravaju nego što su im imena zapisana na nebesima (usp. Lk 10, 20). Drugim riječima, razlog svoje radosti učenici, baš poput Učitelja, trebaju tražiti u Očevoj ljubavi, u Očevu milosrdnom srcu. No prema Mateju, Isus spomenutu molitvu izriče u vrlo teškom trenutku svoga poslanja. Nakon početna oduševljenja Isus se suočava s odbijanjem svoje poruke o blizini kraljevstva Božjega i radosti njegova prihvatanja. Stoga oštro prekorava svoje suvremenike, potom gradove Korozain, Betsaidu i Kafarnaum, ali ne pada u ogorčenje niti dopušta da negativni osjećaji njime ovladaju. Baš u tom teškom trenutku on slavi Oca nebeskoga zbog njegove objave malenima: „Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima. Da, Oče! Tako se tebi svidjelo. Sve mi preda Otac moj i nitko ne zna tko je Sin – doli Otac; niti tko je Otac – doli Sin i onaj kome Sin hoće da objavi“ (Mt 11, 16-27). Isus se raduje u trenutku kad je, ljudski gledano, imao vrlo malo razloga za radost. No budući da njegova radost izvire iz odnosa s Ocem nebeskim, on se raduje što može objaviti Oca malenima, tj. s drugima podijeli radost poznavanja Oca i njegove milosrdne ljubavi.

Na Matejevoj će liniji i Poslanica Hebrejima progovoriti o Isusovoj radosti. Pisac poslanice poziva vjernike da upru pogled u „Početnika i Dovršitelja vjere, Isusa, koji umjesto radosti što je stajala pred njim podnese križ, prezrevši sramotu te *sjedi zdesna* prijestolja Božjega“ (Heb 12, 2). Isus odbija radosti koje nudi ovaj svijet svojim ponudama i prisilama. On bira radost koja dolazi od Oca nebeskoga pa makar ona dolazila preko patnje križa. Po uzoru na Isusa, Velikog svećenika, i njegov je službenik pozvan postati poput zrna pšenice, spreman umrijeti i ploda donijeti. Zrno pšenice za svećenika je,

piše J. Ratzinger, „znak Božje radosti. Ako ima mogućnost postati zрно pšenice, službenik Isusa Krista, zрно Božje pšenice, može se istodobno osjetiti sretnim u dubinama svoga srca. U slabosti se vrši pobjeda milosti... Ne bez zbunjenosti svećenik ima iskustvo kako se ljudi preko njegove slabe i malene riječi u zadnjim životnim trenucima mogu nasmijati; kako preko njegove riječi ljudi iznova pronalaze značenje u oceanu apsurd.“³¹

Svećenik je, od Krista pozvan i poslan, sluga Radosne vijesti, sluga je radosti. No to će uistinu uspjeti biti ako se njegovo poslanje rađa iz njegova zvanja, iz njegova „biti s Isusom“, iz prijateljstva s Isusom. „Radost evanđelja“, piše papa Franjo, „ispunja srce i čitav život svakog onog koji susretne Isusa. Oni koji prihvate njegovu ponudu spasenja oslobođeni su grijeha, žalosti, duhovne praznine i osamljenosti. S Isusom Kristom radost se uvijek iznova rađa.“³² Sveti je Pavao službenike evanđelja nazivao službenicima radosti (usp. 2 Kor 1, 24). No službenici radosti svoje braće i sestara postaju tek kada se sami zapale Gospodinovom porukom, odnosno njegovom radošću.³³ U biti, kad se nekoga voli, lako mu se i rado raduje. Radost je, naime, duboko povezana s istinskom ljubavlju jer su oboje darovi istoga Duha Svetoga (usp. Gal 5, 23). Ako ljubav u činu nužno rađa radost, tada je jasno kako radost nije drugo doli oblik ljubavi.³⁴

Svećenik uvijek mora imati na umu kako nije pozvan i poslan za sebe samoga nego za druge i zbog drugih. U Crkvi, kući Božjoj, svećenik ima poslanje oca, pastira, brata, nadglednika i starješine. Njegovo će se pastirsko, očinsko srce radovati duhovnom rastu i sazrijevanju onih koji su povjereni njegovoj pastirskoj ljubavi. On svoje župljane poznaje po imenu te se raduje što su njegovi, a on njihov. To je, primjerice, iskustvo Pavlove radosti zbog kršćanske zajednice u Filipima kojoj piše kako se u „svakoj svojoj molitvi za vas s radošću molim zbog vašeg udjela u evanđelju...“ (Fil 1, 4). U nastavku će ih Pavao pozvati na trajnu kršćansku radost (usp. Fil 3, 1; 4, 4) te

31 Joseph RATZINGER, *Servitori della vostra gioia. Meditazioni sulla spiritualità sacerdotale*, Ancora, Milano, 2002., str. 25.

32 *Evangeli gaudium*, 1.

33 Usp. Joseph RATZINGER, *Servitori della vostra gioia*, str. 39-40.

34 Usp. BENEDIKT XVI., *Poruka za XXVII. Svjetski dan mladih – 2012.*

proglasiti uzrokom svoje vlastite radosti (Fil 4, 1). Pavao se znao radovati i zbog pojedinih učenika, odnosno zbog njihova rasta u vjeri. Tako, primjerice, piše Timoteju: „Zaželim vidjeti te da se napunim radosti imajući na pameti neprijetvornu vjeru koja je u tebi – onu vjeru koja je najprije prebivala u tvojoj baki Loidi i tvojoj majci Euniki, a uvjeren sam, i u tebi“ (2 Tim 1, 4-5). Pavao ga poznaje do tančina; poznaje njegovu obitelj, baku i majku. Svećenik se, poput sv. Ivana, mora radovati vidjevši kako oni koji su mu povjereni hode u Istini (usp. 3 Iv 1, 4). Ako je smisao svećeničkog života objaviti ljudima Božju milosrdnu ljubav te ako u tome barem malo uspijeva, naravno da će tada njegova pastirska služba biti služba radosti, služba Božje radosti koja se želi objaviti svijetu.³⁵

Živeći među onima koji su povjereni njegovoj pastirskoj ljubavi, svećenik postaje dionikom tolikih životnih izbora, trpljenja i radosti, razočaranja i nada svoje braće i sestara. U svakoj situaciji njegova je zadaća pokazati čovjeku Boga kao zadnji cilj njegova osobnog života. „Svećenik, Kristov svjedok“, piše sveti papa Ivan Pavao II., „glasnik je najvišeg čovjekova zvanja, a to je zvanje na život vječni u Bogu“.³⁶ Ako uspije srca onih koji su mu povjereni, ili barem nekih od njih, otvoriti za susret s Kristom, naravno da će svećeničko srce biti ispunjeno radošću.

Kršćanska, a time i svećenička radost usko je povezana sa životom vjerom. Vjera se, nije tajna, hrani molitvom; molitva zapravo i nije drugo doli vjera na djelu, vjera u čin. Ako je kršćanska radost dar Duha te ako se prima i živi u vjeri, tada je jasno kako se kršćanska radost, a to znači i svećenička, rađa iz molitve. S pravom papa Franjo piše da „Duhom ispunjeni evangelizatori jesu blagovjesnici

35 Usp. Joseph MURPHY, Suradnici vaše radosti: Papa Benedikt XVI. o svećeništvu, u: *Crkva u svijetu*, 42 (2007.) 2, str. 245.

36 IVAN PAVAO II., *Pisma svećenicima*, Verbum, Split, 2010., str. 199. Riječ je o pismu svećenicima za Veliki četvrtak 1996. U jednom drugom pismu svećenicima, onom za Veliki četvrtak 1998., Ivan Pavao II. piše: „Između radosti i tegoba, trpljenja i nada službe, svećenik se uči uzdati u konačnu pobjedu ljubavi, zahvaljujući neizbrisivom djelovanju Branitelja koji, usprkos svim ograničenjima ljudi i institucija, vodi Crkvu u življenju punine otajstva jedinstva i istine. On zna da se može pouzdati u snagu Riječi Božje koja nadilazi svaku ljudsku riječ, te u snagu milosti koja pobjeđuje ljudske grijehe i nedostatke. To ga, usprkos ljudskoj slabosti, snaži u trenutku kušnje te ga čini spremnim da se srcem vrati u dvoranu Posljednje večere, gdje, ustrajući u molitvi s Marijom i braćom, može iznova pronaći zanos potreban za preuzeti napor apostolskog služenja“ (*Isto*, str. 221).

koji mole i rade... Bez dužih trenutaka klanjanja, molitvenog susreta s Božjom riječju, iskrenog dijaloga s Gospodinom, naše zadaće lako postaju besmislene; gubimo snagu zbog umora i teškoća i naš se žar gasi. Crkva ima prijeku potrebu za dubokim duhom molitve.³⁷ Svećenikova svakodnevna molitva svoj najviši izričaj pronalazi u slavljenju euharistije. Ivan Pavao II. će u enciklici *Ecclesia de Eucharistia* istaknuti kako je euharistija po sebi glavni i vrhunski razlog sakramenta svetog reda jer je svećeništvo zapravo rođeno u času ustanovljenja euharistije, zajedno s njome.³⁸ Svećenici su slavitelji, ali i čuvari euharistijskog otajstva. Iz svećeničkog odnosa s euharistijom svoj zahtjevni smisao vuče i „sveto“ stanje svećeničkog života. Ono mora biti vidljivo u čitavom načinu svećeničkog življenja, ali također iz načina slavljenja. Svaki put kad se slavi euharistija, spomen Krista u njegovu vazmenom otajstvu, u svećenicima bi se trebala javiti želja za punim i konačnim susretom s njime. To je život u iščekivanju njegova dolaska. U svećeničkoj duhovnosti ta napetost mora biti življena u obliku koji je vlastit pastirskoj ljubavi koja nas obvezuje živjeti usred naroda Božjega kako bismo mu usmjeravali hod te mu hranili nadu. Ta zadaća od svećenika traži nutarnji stav sličan onome koji je sv. Pavao živio u sebi samome: „Što je za mnom, zaboravljam, za onim što je preda mnom, prežem, k cilju hitim...“ (Fil 3, 13-14). Svećenik je netko tko, usprkos prolasku godina, nastavlja isijavati mladost i radost, gotovo „zarazujući“ njome osobe koje susreće na svom putu. Njegova se tajna krije u „strasti“ koju osjeća prema Kristu. Za njega je, kao i za sv. Pavla, „živjeti Krist, a umrijeti dobitak“ (Fil 1, 21).³⁹

37 *Evangelii gaudium*, 262, str. 194. U nastavku pobudnice Papa potiče: „U jedinstvu s Isusom tražimo ono što on traži, ljubimo ono što on ljubi. U konačnici, ono što je tražio jest Očeva slava; živimo i djelujemo 'na hvalu slave njegove' (usp. Ef 1, 6). Ako se želimo darivati do kraja i trajno, moramo se izdići iznad svake druge motivacije“ (*Isto*, 266, str. 199).

38 IVAN PAVAO II., *Ecclesia de Eucharistia*, KS, Zagreb, 2003., 31.

39 IVAN PAVAO II., *Pisma svećenicima*, str. 281-282.

2.3. *Dionici bratske svećeničke radosti*

Od iznimne je pastoralne, pa čak i dogmatske, važnosti ideja prezbiterija koja je iznova zaživjela s Drugim vatikanskim saborom. Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, u dijelu koji govori o suradnji svećenika s biskupom, oživljava ideju prezbiterija: „Svećenici, mudri savjetnici biskupskoga reda i njegova pomoć i oruđe, pozvani da služe Božjemu Narodu, čine jednu svećeničku družbu (*unum presbyterium*) sa svojim biskupom“ (LG 28b).⁴⁰ Sam pojam prezbiterija pripada najstarijoj tradiciji Crkve te je od najstarijih vremena prisutan u liturgiji ređenja. No postupno je izgubio svoju vrijednost i značenje. Otkriće biskupskog kolegijaliteta i izraženija svijest o potrebi uske suradnje u misijskom poslanju svih članova Crkve doveli su do oživljavanja ideje prezbiterija. Podsjetimo se da se LG 28a u govoru o povezanosti biskupa i svećenika poziva na misao sv. Ignacija Antiohijskoga, koji je prvi progovorio o prezbiteriju na čelu s episkopom, te na sv. Ciprijana.⁴¹ Drugi je vatikanski sabor upravo idejom kolegijalnosti izrazio odnos između pape i biskupa. Čini se da se upravo na toj liniji treba razjasniti i odnos između biskupa i svećenika. Biskupijski prezbiterij, koji kolegijalno i takoreći ‘*in solidum*’ u suradnji s biskupom i u odnosu na njega preuzima pastoralnu službu jedne biskupije, mora u sebe integrirati sve svećenike, kojima će zajednička biti upravo pripadnost toj biskupiji. Svećeničko bratstvo i pripadnost istom prezbiteriju postaju bitne značajke svećeničkog života.⁴² U svakom slučaju, i ova se pripadnost mjesnoj

40 Dekret *Presbyterorum ordinis* istaknut će također ulogu prezbiterija: „Svi prezbiteri, ređenjem uključeni u red prezbiterata, međusobno su povezani najtješnjim sakramentalnim bratstvom; napose pak oni u jednoj biskupiji, čijoj su službi pod vlastitim biskupom dodijeljeni, sačinjavaju jedan prezbiterij“ (PO 8).

41 Usp. Calogero CERAMI, *Episcopato e presbiteri nella Chiesa dei Padri*, u: *Il presbitero nella Chiesa dopo il Vaticano II*, Pietro SOREI (ed.), Il pozzo di Giacobbe, Trapani, 2005., str. 111 sl. I ova će ideja naići na kritiku jer neki smatraju da nije primjerena suvremenom pastoralu u kojemu biskup jedva da poznaje svoje svećenike, a kamoli svoje vjernike (usp. Severino DIANICH, *Teologia del ministero ordinato. Una interpretazione ecclesiologicala*, Edizioni Paoline, Milano, 1993., str. 246-247).

42 Kongregacija za kler, *Direktorij za službu i život prezbitera*, KS, Zagreb, 2014., 34. *Direktorij* podsjeća na to kako za vrijeme ređenja svećenici, uz biskupa zaređitelja, polažu ruke na novoređenike te ih tako na neki način primaju u svoje svećeničko bratstvo (usp. *Isto*, 34). Inače, novi je *Direktorij* obnovljeno izdanje onoga iz 1994., a nastao je na poticajima koji su proizašli iz slavlja Svećeničke godine (2009./2010.).

Crkvi – prema Koncilu – mora shvatiti kao otvorenost. Zajedništvo između različitih pojedinačnih ostvarenja jedne Kristove Crkve jest konstitutivna dimenzija same lokalne Crkve. Samo se u lokalnoj Crkvi, kao onoj u kojoj se ostvaruje opća Crkva i koja je otvorena za suradnju te suosjeća s problemima opće Crkve, može na ispravan način biti svećenik te obavljati vlastito misijsko poslanje. T. Šagi-Bunić s pravom veli da se svećenici unutar prezbiterija ne bi trebali ponašati *kao da su braća* jer u svome prezbiteriju oni *jesu* braća, međusobno povezana intimnim *sakramentalnim bratstvom* te bi, sukladno tome bratstvu, trebali živjeti i djelovati.⁴³

Unutar prezbiterija svećenik je među braćom koja su mu darovana i kojima je darovan. Ta pripadnost, življena na ispravan, sinodalan i bratski način, može biti izvorom velike svećeničke radosti. S braćom svećenicima, više nego čak s članovima svoje krvne obitelji, svećenik može podijeliti ne samo svoje pastoralne brige, planove i snove nego i ono najosobnije što nosi na srcu, znajući da te iste probleme i poteškoće dijele njegova subraća u svećeništvu. Novi *Direktorij za službu i život prezbitera* ističe kako se zrela i duboka svećenička prijateljstva otkrivaju kao izvor vedrine i radosti u obavljanju svećeničkog poslanja, kao potpora u poteškoćama i dragocjena pomoć u povećanju pastirske ljubavi. Svećeničko bratstvo ne može se svesti na jednostavan osjećaj nego za svećenike postaje bitnom memorijom Krista te apostolskim svjedočanstvom crkvenoga zajedništva.⁴⁴ No svećenici bi se trebali čuvati napasti da unutar prezbiterija tvore kastu privilegiranih jer bi to, u konačnici, značilo izdaju zvanja i poslanja koje im je povjereno. S pravom upozorava J. Ratzinger kako „čovječanstvu nisu potrebni svećenici koji se međusobno svađaju oko svojih prava i svoje emancipacije i pritom zapravo napasaju jedino same sebe; potrebni su mu 'poslužitelji katedrala'

43 Usp. Tomislav ŠAGI-BUNIĆ, *Svećenik, kome da služi*, KS, Zagreb, 1970., str. 70-71. Inače, u odnosu prezbitera prema biskupu T. Šagi-Bunić ističe krepost *iskrene ljubavi* po kojoj ljubi biskupa u cjelokupnoj njegovoj eklezijalnoj stvarnosti, tj. u onome što on kao biskup jest i ima (usp. *Isto*, str. 66-68).

44 Kongregacija za kler, *Direktorij*, 37.

čija nesebična i čista egzistencija Boga čini vjerodostojnim, a time i samome čovjeku vraća njegovu vjerodostojnost⁴⁵.

2.4. *Dionici sinovske radosti (odnos prema BD Mariji)*

Crkvena pobožnost naziva BD Mariju „uzrokom naše radosti“. Ako to vrijedi za sve kršćane, još više vrijedi za svećenike koji i s naslova svetoga reda Mariju mogu i trebaju nazivati svojom Majkom, Majkom svećenika. Svećenička marijanska duhovnost ukorijenjena je na odnosu koji postoji između Marijina bogomajčinstva i Kristova svećeništva. Stoga svećenička duhovnost nije potpuna ako u sebe ne uključi i ostavštinu Krista raspetoga koji je Majku predao ljubljenom učeniku, a po njemu i svim svećenicima koji su pozvani nastaviti njegovo djelo otkupljenja.⁴⁶

Istinu o Mariji Majci svećenika lijepo je izrazio sv. papa Ivan Pavao II. Svoj govor o odnosu Marije i svećenika započinje prizivom na dvoranu Posljednje večere te na scenu pod križem. Ljubljeni učenik koji je, kao jedan od Dvanaestorice, u Cenakulu čuo riječi: 'Činite ovo meni na spomen' (Lk 22, 19) s Križa je od Krista povjeren njegovoj Majci riječima: 'Evo ti sina' (Iv 19, 26). Čovjek koji je na Veliki četvrtak primio ovlast slaviti euharistiju, tim je riječima umirućeg Otkupitelja darovan njegovoj Majci kao 'sin'. Sam Ivan piše kako je od tog časa uze k sebi (usp. Iv 19, 27). Ivan, svećenik, uzima Mariju k sebi.⁴⁷ Iz zajedništva Marije s Ivanom, iz te prve ćelije, proizići će Crkva koja je pod križem utemeljena. Ovo Ivanovo uzimanje Marije k sebi moguće je protumačiti na više načina.⁴⁸ Ivan koji Mariju uzima k sebi, dio je apostolskog zbora, i to toliko istaknut da ga Djela apostolska, u početnim poglavljima, uvijek stavljaju zajedno s Petrom. Ivan, svećenik, postaje poveznicom između Marije, svete bezgrešne Crkve, i Crkve hijerarhijski ustrojene. Obje

45 Joseph RATZINGER, *Teološki nauk o principima. Elementi fundamentalne teologije*, Ex Libris, Rijeka, 2010., str. 312. Papa Franjo ističe kako se lijek za bolesti suvremenog sekulariziranog društva nalazi u mističnom, kontemplativnom bratstvu koje zna gledati na svetu veličinu bližnjega, koje zna otkriti Boga u svakom čovjeku (usp. *Evangelii gaudium*, 92).

46 Usp. Kongregacija za kler, *Direktorij*, 84.

47 IVAN PAVAO II., *Pisma svećenicima*, str. 23-24.

48 Usp. Mladen PARLOV, Marija i svećenik, u: *Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije*, CXXXII (2014.) 7-8, str. 27-33.

su jedna, obje su vidljive u svome jedinstvu i nevidljive u svome otajstvu. Ne mogu se odijeliti jedna od druge; to učiniti značilo bi je usmrtniti. To je razlog što su se pape, ne samo Ivan Pavao II., nego i oni prije i oni poslije njega, trajno pozivali na Mariju kako bi od nje isprosili pomoć i plodnost svome apostolskom poslanju. Ivan, koji je Mariju povezao s Petrom, može se potom povući u pozadinu.

Drugo moguće tumačenje kalvarijske scene jest euharistijsko. Naime, na Posljednjoj večeri Isus svojim zapovijeda da njegovo sebedarje trajno obnavljaju: „Ovo činite meni na spomen“ (Lk 22, 19). Ono što je na Posljednjoj večeri slavio u gestama, to je na Veliki petak izvršio u stvarnosti na križu: potpuno sebedarje, do prolijevanja krvi, do smrti na križu. U „spomen-činu“ Kalvarije prisutno je sve ono što je Krist izvršio u svojoj muc i smrti. Stoga je prisutno i ono što je Krist ispunio i prema Majci, a u našu korist. Na Kalvariji – koja dovršava Posljednju večeru – Mariji uistinu predaje ljubljenog učenika, a u njemu predaje svakoga od nas: „Evo ti sina!“ Isto kaže i svakome od nas: „Evo ti majke!“ (usp. Iv 19, 26-27). U euharistiji živjeti spomen-čin Kristove smrti također znači trajno primati ovaj dar. To znači, po primjeru Ivana, sa sobom uzeti onu koja nam je svaki put darovana kao Majka. Istodobno to znači i zauzetost da se suobličimo Kristu, dolazeći u Majčinu školu i dopuštajući joj da nas prati. Marija je, s Crkvom i kao Majka Crkve, prisutna u svakom od naših euharistijskih slavlja. Ako su Crkva i euharistija nerastavljivo povezane, to također treba reći i za Mariju i euharistiju. To je razlog zašto se već od najstarijih vremena u euharistijskim slavljima, u Crkvama Istoka i Zapada, uvijek spominje Marija.⁴⁹ *Direktorij za život i službu prezbitera* ističe kako svaki svećenik zna da je Marija, jer je Majka, najizvrsnija odgojiteljica njegova svećeništva, budući da je ona koja zna oblikovati njegovo svećeničko srce, zaštititi ga od opasnosti, umora, obeshrabrenosti te majčinskom brigom bdije kako bi rastao u mudrosti i milosti.⁵⁰

49 Usp. IVAN PAVAO II., *Ecclesia de Eucharistia*, 57. Usp. također, Kongregacija za kler, *Direktorij*, 86.

50 Usp. Kongregacija za kler, *Direktorij*, 85. *Direktorij* ističe kako odani sinovi nasljeđuju Marijine kreposti. Pogled na Mariju pomoći će svećenicima da budu ponizni, poslušni, čisti te da svjedoče ljubav u potpunom predanju Gospodinu i Crkvi (usp. *Isto*, 85).

U odnosu s Marijom svećenik pronalazi aktualizaciju majčinskoga poslanja koje je Bog odredio za Mariju, a po čemu je Marija povezana, sjedinjena sa svakim vjernikom, a osobito sa svećenikom. Podsjetimo se da tu istinu Drugi vatikanski koncil izražava učenjem kako BD Marija, kao Majka Crkve, sudjeluje u rađanju i odgoju djece Božje (usp. LG 53, 63). Nije li to i služba ministerijalnog svećeništva: po ovlastima koje proizlaze iz svetoga reda, osobito iz službe posvećenja, rađati i preporučati Božju djecu; porađati Krista u dušama vjernika? Iz svoje suobličenosti Kristu, Glavi i Pastiru Crkve, svećenik je usko povezan i s onom koja je bila najbliža Kristova suradnica u djelu otkupljenja. Odgovorno i plodno svećeničko pastoralno djelovanje mora voditi računa o Mariji, Majci Kristovoj i Majci Crkve. To „računanje“ na Mariju ne znači niti smije značiti nekakav bijeg u religiozni sentimentalizam, u infantilno pobožnjaštvo. Istinska marijanska pobožnost i ljubav prema Mariji nemaju ništa zajedničko s naivnim pobožnjaštvom. Marijanska je pobožnost odgovor zrele kršćanske vjere koja u Mariji, prije svega, prepoznaje savršeno ostvareno kršćanstvo, a potom ukazuje na čudesne aspekte čovjekove sudbine, njegova dostojanstva, odgovornosti i poslanja, suradnje čovjeka i Boga, pomoći koju Bog nudi čovjeku.

Ako je ministerijalno svećeništvo bitno usmjereno prema euharistiji, zapravo je zbog euharistije i ustanovljeno, a Marija je *euharistijska žena*, tada je jasno kako su ljubav i odanost prema Mariji dio kršćanskoga kulta te bitan element istinske kršćanske pobožnosti.⁵¹ Liturgija je za svećenika *summum opus Dei*, ono prema čemu su usmjereni svi čini Crkve, sva njezina djela i nastojanja; sve teži da se sjedini i sabere u žrtvu hvale Novoga saveza koju novozavjetni Veliki svećenik uvijek iznova po rukama svojih službenika prikazuje nebeskom Ocu za svoju braću i sestre. Duh Sveti ona je nutarnja nevidljiva snaga, skriveni djelatnik liturgijskih čina koji od crkvenih kulturnih obreda čini otajstva spasenja i posvećenja. Isti je Duh Sveti Mariju toliko prozeo i oblikovao da ju istočna kršćanska tradicija naziva *pneumatofora* – *nositeljica Duha*. Promatrajući Mariju, shvaćamo što to Duh Sveti, liturgijom, a i svim crkvenim djelovanjem,

51 Usp. PAVAO VI., *Marialis cultus*, KS, Zagreb, 1975., 57, 58.

želi izvesti u nama i od nas. Zato lik BD Marije može biti od velike važnosti u cjelokupnom svećeničkom pastoralnom djelovanju, bude li joj svećenik znao dati mjesto koje joj pripada prema Božjem planu (*Majka u redu milosti*) te bude li u svoje pastoralno djelovanje znao ugraditi i zdrave marijanske pobožnosti.

Zaključak

Navjestitelji Radosne vijesti darom zvanja i poslanja pozvani su ne samo osobno živjeti darovanu radost koja proizlazi iz spoznaje Božje milosrdne ljubavi nego tu radost naviještati braći i sestrama koji su povjereni njihovoj pastirskoj i očinskoj ljubavi. Već sakramentom krštenja svećenik je, kao i svaki drugi vjernik, pozvan biti dionikom radosti Isusa Krista, radosti koja se rađa iz ucijepljenosti u Krista. No svećenik postaje dionikom Kristove radosti i s naslova sakramenta svetoga reda, kojim je suobličen Isusu Kristu, Glavi i Pastiru Crkve. Ta se pastirska radost rađa iz intimnosti života s Isusom Kristom te iz služenja braći i sestrama. Sakramentom svetoga reda svećenik također postaje dionikom svećeničkog bratstva, prezbiterija, unutar kojega mu je povjerena briga za dio naroda Božjega. Daljnji razlog svećeničke radosti jest BD Marija, „uzrok kršćanske radosti“. Svećenik, još više nego obični vjernici, može Mariju smatrati i zvati svojom Majkom, Majkom svećenika. Pozvan je s Marijom, u radosti, obavljati svoje pastoralne dužnosti.

Svećenikova radost nije zajamčena, nije nešto što se uzima zdravo za gotovo. Za nju se uvijek iznova valja izboriti ili, bolje rečeno, uvijek je iznova valja primati kao dar Duha i zadaću koju valja živjeti. Radost je krhka „biljka“ koja je izložena opasnostima duhovne svjetovnosti, individualizma, pastoralne mlitavosti, pesimizma i ovisnosti. Te su stvarnosti neprestana prijetnja svećeničkom identitetu, zvanju i poslanju, a samim time i svećeničkoj radosti.

JOYS AND SORROWS OF THE PROCLAIMER OF THE GOOD NEWS

Summary

The author initially explains the priestly existential sadness, which is a consequence of certain characteristics of the modern society. We are warned of the exaggerated secularization, which, according to Pope Francis, is identified as “spiritual mundanity”. The sources of the priestly existential sadness are seen in the dangers of the exaggerated individualism, pastoral inertness, pessimism and dependency. The second part of the article extensively presents the reasons for the priestly happiness. The starting point is the fact that the priest is, as a person endowed to proclaim the Gospel, the servant of the joy. The reasons for the priestly joy are further recognized in the source of the Baptism: the priest, as every other Christian, is invited to partake in the joy of Christ, being the addressee of the Christ’s revelation of the Father. A joy peculiar to the priest, springs out from the reception of the sacrament of Holy Orders, by which the priest is assimilated to Christ, the Head and the Shepherd of the Church. The priest is partaking in the priestly fraternity (presbytery, the communion of priests), which the author recognizes as a further reason for the priestly joy. In the last part of the article, the relationship between the priest and the Blessed Virgin Mary is presented with the conclusion that the priest can, on the basis of the sacrament of the Holy Order, look upon Mary as his own mother, the Mother of the priest. In his pastoral mission he can count on her protection and help that becomes a new reason for his joy.

Key words: sadness, joy, Christ’s joy, Christian joy, presbytery, Mary.